

Original Article

A Qualitative Study on the Understanding and Experience of Fertility in Yazd

Ahmad Kalateh Sadati^{1✉}, Zeynab Sabohi Golkar²

1. Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

Received: 2024/03/01

Revised: 2025/05/19

Accepted: 2025/05/31

Doi: [10.48308/JFR.2025.234965.1714](https://doi.org/10.48308/JFR.2025.234965.1714)

Highlights

- The aim of the present study is to explore the understanding and experience of childbearing among married citizens in Yazd city in order to identify the reasons for declining fertility from the participants' own perspective.
- The findings revealed that although participants had a positive attitude toward children, they held an unfavorable perception of childbearing and its associated responsibilities, and four main themes—"social helplessness, risk and fragility, cognitive politicization, and secular accumulation"—were constructed, indicating the profound influence of cultural, social, economic, and political factors on attitudes toward childbearing.
- Based on the findings, the decision to delay childbearing or reduce the ideal number of children is strongly influenced by individuals' perceptions of environmental, social, and political processes, and participants consider themselves to have a confused agency under conditions that contribute to a kind of perceived helplessness regarding childbearing; therefore, policymakers need to pay attention to the deeper value and cultural layers of the childbearing issue.

Extended Abstract

Introduction: Low fertility rates have emerged as one of the most pressing social challenges in contemporary Iran, carrying profound demographic, cultural, and political implications. Iran's total fertility rate has dropped to 1.6, substantially below the replacement level of 2.1, and considering the country's elevated mortality rates due to road accidents and other causes, the effective replacement threshold is even higher. This decline represents one of the most rapid fertility reductions ever documented globally. While initial fertility decline was influenced by population policies during the 1990s and 2000s promoting "fewer children, better life," the persistence of low fertility despite subsequent pronatalist policies suggests deeper cultural and social transformations. Recent research has identified numerous "mental knots" affecting couples' childbearing decisions, including concerns about livelihood, education, health, identity, and political trust. Studies have established significant relationships between education, employment status, religiosity, gender attitudes, and fertility attitudes. International research similarly demonstrates that financial status, family relationships, emotional well-being, and healthcare access influence childbearing attitudes. However, there remains a significant gap in qualitative exploration of how individuals in specific cultural contexts understand and experience childbearing decisions. This study aims to explore the

understanding and experience of childbearing among married men and women in Yazd, investigating the factors shaping their perceptions and decisions.

Methodology: This qualitative study was conducted in Yazd city during 2023. Participants were married men and women selected through purposive sampling with maximum variation in terms of age, gender, and number of children (ranging from 0 to 3). Data saturation was achieved with 14 participants, and two additional interviews were conducted to ensure adequacy, resulting in a total of 16 interviews. Participants ranged in age from 18 to 55 years, with diverse occupational backgrounds including employees, homemakers, teachers, drivers, students, and retired individuals. Marriage duration varied from 1 to 25 years. Semi-structured interviews were conducted in quiet settings, averaging 45 minutes each, to minimize intervention factors. The interview guide explored attitudes toward childbearing, factors influencing decisions, experiences with childbearing, expectations, and perceived problems and challenges. Thematic analysis was employed for data analysis, following a comprehensive process combining the approaches of Attride-Stirling (2001) and Braun and Clarke (2006). This process proceeded through three stages (text analysis and description, text explanation and interpretation, and text reintegration and synthesis) comprising six steps: familiarization with data, generating initial codes, searching for themes, reviewing themes, defining and naming themes, and producing the report. Ethical considerations and trustworthiness criteria for qualitative research were carefully observed throughout the study.

Findings: Analysis revealed that although participants viewed children as divine blessings essential for family life, they held predominantly negative perceptions toward childbearing under current circumstances. Four main themes emerged: social helplessness, risk and fragility, cognitive politicization, and secular accumulation. Social Helplessness encompassed fatigue and incapacity, dysfunctionality of childbearing, and parental helplessness. Participants expressed profound exhaustion rooted in current social and economic conditions, with mental, psychological, and economic pressures generating feelings of loneliness, demotivation, and depression. Dysfunctionality reflected how children are perceived as obstacles to achieving personal goals, particularly for women pursuing education and career advancement. Parental helplessness emerged from the difficulty of meeting modern children's high expectations and needs. Risk and Fragility included instability and chaos, socioeconomic decline, family instability, and marital obstacles. Participants described economic and social conditions as constantly changing, creating overwhelming anxiety and stress through price fluctuations, recession, and job insecurity. Children were perceived as barriers to upward mobility, with each additional child potentially worsening the family's economic position. Cognitive Politicization emerged through negative attitudes toward politics, weak policymaking, and feelings of social abandonment. Participants expressed deep distrust toward population policies, viewing childbearing as primarily benefiting the state rather than families. The historical experience of contradictory policies created cognitive dissonance about governmental motives. Secular Accumulation comprised numerical dominance, secular attitudes, and emerging counter-values. Having fewer children has become socially normalized, with 2-3 children considered sufficient and more being socially unacceptable. Diminished religious values, increased hedonism, pleasure-seeking, and attention to physical appearance further discouraged childbearing, with emerging moral frameworks viewing childbearing as selfish under unfavorable conditions.

Conclusion: This study reveals that childbearing in Yazd is understood through interconnected dimensions of perceived helplessness, risk, political distrust, and secularized values. While participants maintain positive attitudes toward children as individuals, their perceptions of childbearing as a social practice are predominantly negative, reflecting

profound cultural, economic, and political transformations. The second wave of social and cultural influences on demographic processes has gained such intensity that fertility rates in Iran may be driven toward critical levels more rapidly than anticipated. The emergence of new nuclear families that consensually exclude childbearing from their life decisions represents a fundamental cultural shift, largely resulting from secular accumulation—a form of intensified secularization that has permeated various domains. The four themes operate synergistically to create powerful deterrents to childbearing. Economic uncertainty and social instability interact with secular cultural values and political distrust to produce situations where individuals feel incapable of making childbearing decisions confidently. The concept of "confused agency" captures the paradoxical situation where individuals possess decision-making capacity but cannot exercise it confidently due to competing pressures. Policy implications are substantial: addressing Iran's fertility decline requires understanding deeper cultural dimensions beyond simple economic incentives. Policies must address secular value shifts, rebuild political trust, and create conditions where families feel confident in childbearing decisions. Economic stability, social security, and cultural value reconstruction are essential components of effective pronatalist strategy. Future research should employ quantitative methods to measure the prevalence of identified themes, conduct comparative studies across Iranian regions, and explore policy interventions addressing the cultural and value dimensions of fertility decline.

Keywords: Childbearing, Family, Population, Fragility, Secular

How to cite: kalate sadati,A and saboohi golkar,Z . (2025). Perceived helplessness, routinization and confused agency; A qualitative study on the attitude of having children in the city of Yazd. Journal of Family Research, 21(3), 51-70. doi: 10.48308/jfr.2025.234965.1714

✉Corresponding Author Email Address: asadati@yazd.ac.ir

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the creative commons attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله پژوهشی

مطالعه‌ای کیفی بر درک و تجربه فرزندآوری در شهر یزد

دکتر احمد کلاته ساداتی[✉]، زینب صبوحی گلکار^۱

۱. گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۳/۱۰

دریافت نسخه اصلاح شده: ۱۴۰۴/۰۲/۲۹

دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۱۲/۱۱

DOI:10.48308/JFR.2025.234965.1714

نکات برجسته:

- هدف پژوهش حاضر، واکاوی درک و تجربه فرزندآوری در میان شهروندان متأهل شهر یزد می‌باشد تا دلایل کاهش فرزندآوری را از منظر خود مشارکت‌کنندگان شناسایی کند.
- یافته‌ها نشان داد که مشارکت‌کنندگان با وجود داشتن رویکرد مثبت نسبت به فرزند، نوعی ادراک نامطلوب نسبت به فرزندآوری و مسئولیت‌های پیرامون آن دارند و چهار مضمون اصلی «درماندگی اجتماعی، مخاطره و شکنندگی، سیاست‌زدگی شناختی، و انباشت سکولار» برساخت شد که نشان‌دهنده تأثیر عمیق عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بر نگرش به فرزندآوری است.
- بر اساس یافته‌ها، تصمیم به تأخیر در فرزندآوری یا کاهش تعداد فرزند ایده‌آل، به‌شدت متأثر از درک افراد از فرایندهای محیطی، اجتماعی و سیاسی است و مشارکت‌کنندگان خود را عاملیتی سردرگم تحت شرایطی تلقی می‌کنند که بر شکل‌گیری نوعی عجز و درماندگی ادراک شده راجع به فرزندآوری دامن زده است؛ بنابراین سیاست‌گذاران نیازمند توجه به لایه‌های عمیق‌تر ارزشی و فرهنگی مسئله فرزندآوری هستند.

چکیده: نرخ پایین زاد و ولد یکی از معضلات اجتماعی است که ابعاد عمیق فرهنگی و اجتماعی به خود گرفته است. هدف تحقیق حاضر، واکاوی درک و تجربه فرزندآوری در میان شهروندان متأهل شهر یزد می‌باشد. این مطالعه یک پژوهش کیفی است که در سال ۱۴۰۲ در شهر یزد انجام شد. با معیار اشباع داده، تعداد ۱۴ خانم و آقا به صورت داوطلبانه وارد مطالعه شده و داده‌ها با مصاحبه نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شد. داده‌های جمع‌آوری شده به روش تحلیل مضمون، واکاوی شد. نتایج نشان داد که مشارکت‌کنندگان با وجود داشتن رویکرد مثبت نسبت به فرزند و پیامدهای حضورش در خانواده، اما نوعی ادراک نامطلوب نسبت به فرزندآوری و مسئولیت‌های پیرامون آن دارند. چنین درک نامطلوبی، ناظر به مشکلات و تجربیات خود یا دیگران در رابطه با مسئولیت والدینی نسبت به فرزند است. هزینه‌های فرزند و مسائل تربیتی وی از یک سو، و غالب شدن ارزش‌های عرفی از سوی دیگر، تعداد ایده‌آل فرزند را کاهش داده، و زمان مناسب در تصمیم به فرزندآوری را افزایش داده است. چهار مضمون احصاء شده عبارتند از: *درماندگی اجتماعی، مخاطره و شکنندگی، سیاست‌زدگی شناختی، و انباشت سکولار*. بر اساس یافته‌ها می‌توان گفت که تصمیم به تأخیر در فرزندآوری یا کاهش تعداد فرزند ایده‌آل، به‌شدت متأثر از درک افراد از فرایندهای محیطی، اجتماعی و سیاسی است. مشارکت‌کنندگان خود را عاملیتی سردرگم تحت شرایطی تلقی می‌کنند که بر شکل‌گیری نوعی عجز و درماندگی ادراک شده راجع به فرزندآوری دامن زده است.

کلیدواژه‌ها: فرزندآوری، خانواده، جمعیت، شکنندگی، عرفی شدن

استناد به این مقاله: کلاته ساداتی، ا. و صبوحی گلکار، ز. (۱۴۰۴). عجز ادراک شده، عرفی شدن و عاملیت سردرگم؛ مطالعه‌ای کیفی بر نگرش فرزندآوری در شهر یزد. خانواده‌پژوهی، ۲۱(۳)، ۵۱-۷۰. doi: 10.48308/jfr.2025.234965.1714

✉ نویسنده مسئول: asadati@yazd.ac.ir

مقدمه

جمعیت نیروی پویای نظام اجتماعی است. جمعیت بخصوص جمعیت فعال، نه تنها یک ضرورت اجتماعی و سیاسی که در سطحی کلی تر می توان گفت یک موضوع امنیتی برای هر کشور است. جمعیت فعال، نه تنها نیروی کار یک جامعه را تامین می کند، بلکه باعث شور و نشاط اجتماعی می شود. نقطه عزیمت و سرآغاز پویایی های جمعیتی در نظام اجتماعی، فرزندآوری است. فرزندآوری یکی از مولفه های مهم جمعیت شناسی است و از جمله موضوعاتی است که در حوزه مسائل اجتماعی بسیار اهمیت دارد. اکثر کشورهای جهان به نوعی در حالت عدم تعادل جمعیتی قرار دارند و با مسائل ناشی از آن مواجهند. برخی از کشورها با مشکلات و مسایل رشد بی رویه جمعیت دست و پنجه نرم می کنند و برخی جوامعی دیگر از نتایج منفی کاهش رشد جمعیت رنج می برند (طاووسی و همکاران^۱، ۱۳۹۵: ۶۶۴).

در سال های اخیر، تجربه کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، کاهش تمایل به فرزندآوری بوده است (استروولیک و فولمر^۲، ۲۰۱۳). کاهش زیاد باروری مشکلات نظیر سالخوردگی جمعیت، زنانه شدن سالمندی، کاهش نیروی جوان و فعال در جامعه را در پی دارد (زنجانی^۳، ۱۳۷۶: ۴۸). کشور ایران نیز به عنوان یک کشور در حال توسعه با کاهش نرخ باروری همراه بوده است به گونه ای که نرخ باروری در ایران به زیر سطح جانشینی رسیده است که این بزرگترین و سریع ترین سقوط باروری می باشد که تاکنون به ثبت رسیده است (به نقل از غفاری سردشت و متقی^۴ ۱۳۹۹: ۳۴). در ایران کاهش مقدار باروری کل به رقم ۱/۶ در کل کشور رسیده است. برای ایجاد تعادل بین مرگ و تولد، مقدار این شاخص بایستی ۲/۱ باشد، به زبان ساده تر اینکه ولدین بعد از مرگ جایگزین شوند؛ اما مقدار ۲/۱ برای تمامی جوامع، به عنوان رقمی استاندارد جهت جایگزینی جمعیت محسوب نمی شود؛ جوامعی با آمار مرگ و میری بالا، مقدار شاخص جایگزینی افزایش می یابد. بر اساس داده های آماری ثبت احوال کشور، در ۵ سال گذشته روند تغییرات مرگ و میر ناشی از حوادث جاده ای به ویژه در بین جوانان و میانسالان است؛ لذا مقدار شاخص جایگزینی جمعیت کشور ایران میبایست بزرگ تر از عدد ۲/۱ در نظر گرفته شود؛ بنابراین مقدار ۱/۶ به عنوان میزان کنونی نرخ باروری کل در جامعه ایران فاصله قابل توجهی از جایگزینی جمعیت دارد و نباید به فاصله ۵/۰ اکتفا کرد؛ درحالی که برخی از پژوهش ها با غفلت از واقعه مرگ و میر در ایران، کاهش نرخ باروری به زیر ۲/۱ را رقمی مثبت و لندک توصیف می کنند؛ اما همه واقعیت مسئله جمعیتی جامعه ایران به ارقام در حال کاهش نرخ باروری و درصد رشد جمعیت محدود نمی شود (بالاخانی^۵، ۱۴۰۱: ۴۰).

تبیین تحولات باروری همواره مورد توجه جمعیت شناسان بوده است و نظریه های مرتبط به تبیین رفتار و نیات باروری در چارچوب دو رویکر ساختاری و ایده ای مطرح شده است. رویکرد ایده ای بر نقش تغییرات ارزشی و نگرشی افراد از سمت خانواده محوری به سمت توسعه و تحقق خود از طریق رشد فردگرایی، اشاعه ایده ها و ارزش های جدید در رفتار باروری و خانواده تاکید می کنند. در حالی که در تبیین ساختاری، روند جمعیتی را مرتبط با شاخص های توسعه می دانند و بر تحولات اقتصادی و اجتماعی منتج از نوسازی به عنوان عامل اصلی کاهش باروری تاکید می کنند. در این رویکرد به نقش تغییرات ساختاری ناشی از پدیده های جهانی شدن و گسترش فرایند نوسازی و مولفه های آن همچون سطح تحصیلات، شهرنشینی، گسترش رسانه های ارتباطی، توسعه حمل و نقل و ارتباطات در تغییر نیات رفتارهای باروری اشاره می کنند (عباسی و

همکاران^۶، ۱۳۹۹: ۲۱۵). توجه پژوهش حاضر به تغییرات نگرشی و ارزشی نسبت به فرزندآوری در جامعه در حال گذار ایران است.

در جامعه ایران تحولات اجتماعی و اقتصادی چشمگیری رخ داده و در بستر این تحولات رفتارها و نگرش‌های باروری تغییر کرده است (خداکرمی و همکاران ۱۳۹۸: ۲۸) و خانواده جدید ارزش‌های متفاوتی دارد که متفاوت از خانواده گسترده و سنتی است. برخی از عوامل درونی و بیرونی موثر بر ارزش‌های خانواده همچون ارزش فرزند، و رفتار فرزندآوری در ایران عبارتند از: وقوع انقلاب اسلامی و پس از آن جنگ، روند رو به توسعه در زمینه‌های مختلف، تلاش برای همراهی با تجربه جهانی شدن از سوی برخی گروه‌های اجتماعی مانند زنان، گسترش تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی (اوجاقلو و سرایی^۸، ۱۳۹۳: ۲۶۲) و همچنین مسائل اقتصادی که در چند سال اخیر، جامعه ایران را متأثر کرده است همچون رکود تورمی، بیکاری و فشارهای اقتصادی. از آنجایی که باروری به منزله کنشی اجتماعی، در محیط و بستر اجتماعی و فرهنگی رخ می‌دهد (علی دوست و همکاران^۹، ۱۴۰۰: ۴۷۳) جامعه ایران نیز به تبع این تغییرات بر ارزش‌ها و نگرش‌های فرزندآوری تأثیر گذاشته است (به نقل از نادری پور و همکاران^{۱۰}، ۱۴۰۲: ۳۳۷).

موضوع جمعیت در ایران و طی حدود چهار دهه اخیر متأثر از دو موج عظیم سیاست‌گذارانه از یک سو و اجتماعی-فرهنگی از سوی دیگر بوده است. در موج نخست که به سیاست‌گذاری‌های جمعیتی مربوط است در دهه هفتاد و هشتاد، سیاست کاهش نرخ زاد و ولد، محور تصمیم‌گیری‌های کشور شد. در این موج، ترکیبی از اعمال محدودیت بر خانواده‌های دارای چند فرزند، در دسترس قرار دادن وسایل پیشگیری از حاملگی و اقداماتی چون بستن لوله رحمی در زنان و وازکتومی در مردان، و نهضت رسانه‌ای در سطح ملی با گفتمان "فرزند کمتر-زندگی بهتر" باعث شد نرخ زاد و ولد زودتر از زمان هدفگذاری شده به زیر نرخ هدفگذاری شده یعنی رشد ۱.۶ برسد. شاید بتوان گفت چنین اراده ملی در کاهش جمعیت در سطح رسانه‌ای، پزشکی و سیاست‌گذاری در دنیا کم‌نظیر باشد. سیاست‌گذارانی که سیاست تنظیم خانواده را با سرعتی ورای انتظارات به پیش برده بودند، خیلی زود به اشتباه بودن سیاست مذکور پی بردند و سیاست افزایش جمعیت را در پیش گرفتند. اینجا بود که موج دوم تعیین‌کننده‌های جمعیتی که موج اجتماعی و فرهنگی است شروع شد. ترکیبی از تقارن‌های تصادفی پدیده‌ها از قبیل مسائل اقتصادی و فرهنگی در داخل کشور، با موضوعاتی چون جهانی شدن فرنگ و پیامدهای منفی سیاست‌گذاری‌های موج اول باعث شد که نرخ باروری پایین بیاید که عموماً یک پدیده فرهنگی بود تا سیاست‌گذارانه. پدیده‌هایی چون افزایش نرخ ازدواج، عرفی شدن بسیاری از امور اجتماعی، مشکلات اقتصادی و تورم، تغییر در زیست عادت‌واره خانواده ایرانی در نگرش به فرزند، افزایش طلاق‌ها و روابط خارج از عرف و موارد دیگر به شکل‌گیری یک برساخت فرهنگی گسترده انجامید که زاد و ولد و باروری در جامعه را به شدت کند کرده است. تحقیقات اخیر در موضوع جمعیت و فرزندآوری مؤید این موضوع است.

اقبالی و خالقی^{۱۱} (۱۴۰۴) به وجود ابهامات و گره‌های ذهنی زوجین درباره فرزندآوری و افزایش جمعیت پرداخته‌اند که در ۵ محور دسته‌بندی شده است: گره‌های ذهنی ناظر به معیشت، گره‌های ذهنی ناظر به تربیت، گره‌های ذهنی ناظر به سلامت، گره‌های ذهنی ناظر به هویت و گره‌های ذهنی ناظر به سیاست. این گره‌های ذهنی یکی از مهمترین عوامل احتیاط زوجین در تصمیم به فرزندآوری هستند. نادری پور و همکاران

(۱۴۰۲) در یافته‌های پژوهش نشان دادند که بین متغیرهای سن، وضعیت تملک مسکن و وضعیت درآمد با نمره نگرش به فرزندآوری، رابطه معنادار آماری وجود نداشته و بین متغیرهای سطح تحصیلات و وضعیت شغلی زنان و همسران آن‌ها با میانگین نگرش به فرزندآوری، ارتباط آماری معناداری وجود دارد. یافته‌های تیموری و همکاران^{۱۲} (۱۴۰۱) بیانگر رابطه منفی و معنادار بین سن ازدواج، تحصیلات و نگرش‌های مدرن جنسیتی و رابطه مثبت و معنادار بین میزان دینداری با نگرش زنان به ارزش فرزند می‌باشد. کاظمی‌پور^{۱۳} (۱۴۰۰) در پژوهش خود نشان داد که ارزش‌ها و نگرش‌ها در مورد ازدواج و فرزندآوری و میزان فردگرایی در سه نسل جوان، میانسال و مسن تفاوت داشته است. از طرفی نگرش به فرزند دلخواه و سن مناسب ازدواج، با میزان فردگرایی همبستگی معناداری دارد. علی دوستی و همکاران (۱۴۰۰) در نتایج پژوهش خود نشان دادند که بین متغیرهای محل سکونت، نوع مسکن، اندازه مسکن، وضع فعالیت، تحصیلات و پایگاه اقتصادی و اجتماعی با نگرش به فرزندآوری رابطه معناداری وجود ندارد. اما متغیرهای ترجیح جنسیتی، جنسیت، سن همسر، فاصله سنی مطلوب فرزندان، مدت زمان استفاده از اینترنت، فاصله ازدواج تا تولد فرزند رابطه معناداری با نگرش به فرزندآوری دارند. مرادی و همکاران^{۱۴} (۱۳۹۹) در پژوهش خود نشان دادند که تعداد مطلوب فرزندان زوجین جوان متأثر از شرایط زندگی آن‌هاست و نیز بین کیفیت زندگی و نگرش به فرزندآوری رابطه معناداری وجود دارد. رستگار خالد و مقدمی^{۱۵} (۱۳۹۷) نشان دادند که ۸۸ درصد افراد دارای جهت گیری عرفی در حد زیادی هستند. علاوه بر این، دین به صورت خصوصی در بین مردم دارای پذیرش زیادی است؛ اما در عرصه عمومی کارکردهای خود را از دست داده است. از نظر پاسخگویان فرزندان منافع احساسی کمی برای والدین دارند و منافع تقویت خود، کسب هویت و تداوم خانواده در حد کمی از طریق فرزند تأمین می‌شود. فرزندان هزینه‌های احساسی، محدودیت، زحمات جسمی، هزینه خانوادگی تقریباً زیادی برای والدین ایجاد می‌کنند. در نهایت فرضیه اصلی تحقیقشان به این معنا که بین عرفی گرایی و نگرش به فرزند رابطه معنادار و معکوسی وجود دارد تایید شده است.

لی و پارک^{۱۶} (۲۰۲۵) نشان دادند با افزایش تعارض جنسیتی، احتمال نگرش مثبت جوانان کره جنوبی به ازدواج و فرزندآوری کمتر می‌شود که در زنان بیشتر از مردان است. تحقیق دوان و همکاران^{۱۷} (۲۰۲۵) نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی در چین، بیشتر به تحقق شخصی و رضایت عاطفی در فرزندآوری اهمیت می‌دهند، تا سیاست‌های دولتی. همچنین، نگرش زنان نسبت به فرزندآوری بیشتر از مردان تحت تأثیر رسانه‌ها و اطلاعات بیرونی قرار دارد، اما حمایت خانوادگی و به خصوص حمایت همسر، نقش کلیدی در شکل‌گیری تمایل به فرزندآوری در هر دو جنس دارد. رحیمی و همکاران^{۱۸} (۲۰۲۵) نشان دادند که استفاده از روش مصاحبه انگیزشی در زنانی که خدمات مراقبت‌های ارائه می‌دهند، با بهبود نگرش و قصد فرزندآوری همراه است. تحقیق تران و اوان^{۱۹} (۲۰۲۲) نشان داد که نگرش زوج‌های جوان نسبت به فرزنددار شدن از چهار عامل متأثر است: ۱- وضعیت مالی خانواده‌ها ۲- سلامت و سرمایه‌گذاری برای توسعه فردی و خانوادگی ۳- روابط خانوادگی و شادی عاطفی فردی ۴- عوامل دیگر. با داشتن فرزند، روابط خانوادگی و شادکامی عاطفی فرد بهتر می‌شود و بالعکس. کاراپچوک و همکاران^{۲۰} (۲۰۲۲) در پژوهش خود نشان دادند قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های تعداد ایده‌آل فرزند برای زوج‌ها، درآمد، در دسترس بودن خدمات مراقبت از کودک و اشتغال کامل شوهر است. ربابی و همکاران^{۲۱} (۲۰۲۱) در مطالعه خود نشان می‌دهند که عوامل متنوع

جمعیت‌شناختی مانند سن، شغل، مکان زندگی و وضعیت تأهل بر نگرش مردم نسبت به باروری و فرزندآوری تأثیرگذار هستند. سودربرگ و همکاران^{۲۲} (۲۰۱۵) نشان دادند که دو مولفه با بیشترین بارگذاری، "اهمیت برای آینده" و "مانع در حال حاضر" است و مولفه سوم "هویت زنان" بود که بر نگرش نسبت به باروری و فرزندآوری تأثیرگذارند. به صورت کلی بررسی و تحلیل پژوهش‌ها نشان می‌دهد که نگرش‌ها و ارزش‌های فرزندآوری تحت تأثیر عوامل مختلفی بوده و لزوم پرداختن به نگرش‌های افراد نسبت به باروری و فرزندآوری اهمیت دارد. جامعه ایران نیز بعضی از این تغییرات را پشت سر گذرانده و با بعضی تغییرات مهم دیگر نیز مواجه است. با وجود مطالعات نسبتاً خوب در این زمینه، هنوز زمینه برای مستندسازی پیرامون موضوع و از زوایای مختلف ضرورت دارد. لذا، پژوهش حاضر به دنبال کشف و واکاوی درک و تجربه فرزندآوری در میان زنان و مردان متأهل شهر یزد می‌باشد. سوال اصلی پژوهش این است که درک و تجربه شهروندان از فرزندآوری چیست و چه دلایلی را در کاهش فرزندآوری دخیل می‌دانند؟

روش پژوهش

رویکرد پژوهش حاضر کیفی است که در سال ۱۴۰۲ در شهر یزد انجام شده است. جامعه مورد مطالعه پژوهش حاضر زنان و مردان متأهل شهر یزد بوده اند که به صورت هدفمند انتخاب شدند. تلاش شد حداکثر تنوع در نمونه گیری انجام گیرد؛ در واقع نمونه ای از رده‌های سنی متفاوت، زنان و مردان و همچنین افرادی با تعداد فرزند متفاوت (۰ تا ۳). فرایند نمونه‌گیری تا اشباع داده ادامه یافت. بر این اساس تعداد ۱۴ مصاحبه صورت گرفت که برای اطمینان بیشتر ۲ مصاحبه دیگر نیز انجام شد (در جدول ۱ ویژگی مشارکت‌کنندگان آمده است).

جدول ۱: ویژگی مشارکت‌کنندگان (نام مستعار)

ردیف	نام مستعار	سن	شغل	مدت زندگی مشترک	تعداد فرزند
۱	خانم محمدی	۳۵	کارمند	۱۲ سال	۱
۲	خانم احمدی	۲۸	خانه دار	۸ سال	۱
۳	خانم کمالی	۴۵	خانه دار	۱۹ سال	۲
۴	آقای ربیعی	۴۱	مغاره دار	۱۳ سال	۲
۵	خانم زارع	۲۰	محصل	۲ سال	-
۶	خانم دهقان	۲۸	کارمند	۵ سال	۲
۷	خانم حسینی	۳۹	خانه دار	۹ سال	۱
۸	آقای بزرگمهر	۴۳	راننده	۱۶ سال	۳
۹	خانم یعقوبی	۱۹	محصل	۲ سال	۱
۱۰	خانم جمالی	۱۸	محصل	۱ سال	-
۱۱	خانم مهربان	۲۶	معلم	۴ سال	-
۱۲	آقای داوودی	۴۴	کارمند	۲۲ سال	۲
۱۳	آقای نخعی	۵۵	بازنشسته	۲۵ سال	۳
۱۴	خانم حجتی	۳۸	معلم	۱۵ سال	۱
۱۵	خانم آتشی	۲۲	محصل	۳ سال	۱
۱۶	آقای همتی	۲۶	شرکت خصوصی	۳ سال	۱

برای جمع آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. مصاحبه‌ها در مکانی آرام انجام شده تا از عوامل مداخله‌گر در پاسخگویی مشارکت‌کنندگان جلوگیری شود. و با توجه به علاقه و کیفیت پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان به صورت میانگین هر کدام بین ۴۵ دقیقه به طول انجامید. سوالات اصلی مصاحبه عبارت بود از: لطفاً در رابطه با نگرش خود نسبت به داشتن فرزند بیشتر بگویید؟ چه عواملی بر تصمیم شما برای فرزندآوری یا عدم فرزندآوری نقش داشته‌اند؟ چه تجربیاتی درمورد فرزندآوری دارید؟ چه انتظارات و توقعاتی در زمینه فرزندآوری وجود دارد؟ با توجه به تجربه خود، مشکلات و مسائل پیش روی فرزندآوری چیست؟ با توجه به جواب مشارکت‌کنندگان، سوالات تکمیلی برای غنای کار پرسیده می‌شد.

برای تجزیه و تحلیل داده از روش تحلیل مضمون استفاده شد. تحلیل مضمون روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای موجود درون داده‌ها می‌باشد. در این رویکرد، محقق با استفاده از طبقه بندی داده‌ها و الگویابی درون داده‌ای و برون داده‌ای الگوی نهفته در داده‌ها دست می‌یابد با این هدف که داده‌ها چه می‌گویند (توک ۲۳، ۲۰۰۵) تم یا مضمون بیانگر هر چیز مهمی درباره‌ی داده‌ها در ارتباط با سوالات تحقیق است که سطحی از پاسخ یا معنی الگومند در مجموعه‌ای از داده‌ها را ارائه می‌دهد (کلارک و براون ۲۰۱۳^{۲۴}). تم، الگوی یافت شده در داده‌هاست که حداقل به توصیف و سازمندی مشاهدات و حداقل به تفسیر جنبه‌هایی از پدیده می‌پردازد (بویاتزیس ۲۵، ۱۹۹۸). مدل‌های مختلفی از تحلیل مضمون برای تجزیه و تحلیل داده‌ها وجود دارد که در این پژوهش ترکیبی از روش پیشنهادی آتراید- استیرلینگ^{۲۶} (۲۰۰۱) و براون و کلارک (۲۰۰۶) فرایند گام به گام و جامعی به منظور داده‌ها انجام شد. در این پژوهش، فرایند تحلیل مضمون در قالب سه مرحله، شش گام و بیست اقدام معرفی می‌شود. فرایند کامل تحلیل مضمون را می‌توان به سه مرحله تقسیم کرد: الف- تجزیه و توصیف متن، ب- تشریح و تفسیر متن و ج- ادغام و یکپارچه کردن مجدد متن. در حالی که همه‌ی این مراحل با تفسیر و تحلیل همراه است، در هر مرحله از تحلیل، سطح بالاتری از انتزاع به دست می‌آید (آتراید- استیرلینگ، ۲۰۰۱). گام‌های شش گانه تحقیق حاضر به صورت زیر انجام شده است.

گام اول: آشنایی با داده‌ها؛ متن رونویسی شده هر مصاحبه چندین بار خوانده می‌شود تا محقق با عمق و غنای محتوای آن‌ها آشنا شود.

گام دوم: ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری گام دوم است که محقق فهرستی اولیه از ایده‌های موجود در داده‌ها تهیه می‌کند. در این گام، از کدها برای تقسیم داده‌های متنی به قسمت‌های فهم شذنی و استفاده‌پذیر مانند بند، عبارت، کلمه یا سایر معیارهایی که برای تحلیل خاص لازم است، استفاده می‌شود.

گام سوم: جستجو و شناخت مضامین است که بر تحلیل کلان تر از کدها تمرکز دارد.

گام چهارم: این گام عبارت است از ترسیم شبکه‌ی مضامین با استفاده از مضامینی که در گام قبل شناخته شد. در این گام به تشکیل شبکه‌ی مضامین می‌پردازیم.

گام پنجم: تحلیل شبکه مضامین این گام وقتی شروع می‌شود که محقق به شبکه‌های مضامین لذت بخشی برسد. در این گام مضامین به دست آمده برای تحلیل داده‌ها، نامگذاری، تعریف و تعدیل می‌شود.

گام ششم: تدوین گزارش این گام وقتی آغاز شود که مجموعه کاملی از مضامین نهایی فراهم شود (عابدی و همکاران ۲۷، ۱۳۹۰).

در این تحقیق، رعایت اخلاق تحقیق و نیز معیارهای اعتبار تحقیقات کیفی مورد توجه محققان قرار داشت.

یافته‌ها

نتایج تحقیق نشان داد که در مجموع مشارکت‌کنندگان علیرغم اینکه فرزند را نعمتی الهی قلمداد می‌کردند و وجود آن را برای خانواده ضروری تلقی می‌کردند، اما در شرایط فعلی نگاه مثبتی به این امر نداشتند. فی‌الواقع، مشارکت‌کنندگان گاه‌آ خود و عموماً جامعه و شرایط دیگر افراد در جامعه را متناسب فرزندآوری یا داشتن فرزند بیشتر قلمداد نمی‌کردند. آن‌ها گرفتار نوعی عجز ادراک شده در رابطه با فرزندآوری بودند که چنین درکی فهم داشتن فرزند بیشتر را با ابهام مواجه می‌کرد. چهار مضمون اصلی عبارتند از: درماندگی اجتماعی، مخاطره و شکنندگی، سیاست‌زدگی شناختی و انباشت سکولار (جدول ۲).

جدول ۲: درک و تجربه مشارکت‌کنندگان از فرزندآوری

مضامین اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم
درماندگی اجتماعی	خستگی و ناتوانی	بی حوصلگی، افسردگی، دلق بودن، بی صبر بودن، احساس در تنگنا بودن انسان، بی حسی، انگیزه نداشتن، میل به تنهایی، کاهش امنیت اجتماعی، فشارهای روحی، روانی، فرهنگی
	کژکارکردی فرزندآوری	مانع پیشرفت، شاغل بودن زن، سخت بودن فرزندآوری، بی کارکردی فرزندان، مانع رسیدن به اهداف ادامه تحصیل، بی محلی به فرزندان قبلی، همزمانی نقش مادر و کارمند، اختلال نقش
	عجز والدبودگی	پرتوقع بودن فرزندان، نیازهای جدید فرزندان، بروز بودن فرزندان و ترس از کم آوردن، شلوغ کاری فرزندان، ساپورت آینده فرزندان، رفاه طلبی فرزندان بار زیاد فرزند بر دوش والدین، تربیت جنسی سخت
مخاطره و شکنندگی	بی ثباتی و آشوب	امنیت نداشتن شغلی، تغییرات قیمتی، تورم و رکود، بی ثباتی قیمت‌ها، ناگهانی شدن مسائل، تلاش برای نجات از وضعیت موجود، ترس از بلاهایی غیر منتظره، پیش بینی ناپذیری آینده، آینده نگری والدین، تغییرات ناگهانی
	تنزل اجتماعی/ اقتصادی	نابسامانی شرایط اقتصادی، فرزند بعدی عقب ماندگی از زندگی، نبود مسکن مستقل، خرج و مخارج بالا
	تزلزل بنیادین خانواده	اختلاف با همسر، ازدواج موقت، درگیر و کشمکش، تصمیم به جدایی، موقعیت خانوادگی نامتبعین
	موانع زناشویی	برای هم وقت نداشتن، بی تفاوت شدن به همسر، کاهش میل و علاقه، کم شدن ارتباطات عاطفی، جنسی و ... همراه نبودن همسر
سیاست‌زدگی شناختی	نگرش منفی به سیاست	منفعت خواهی صرف دولت، نگاه ابزاری دولت به جمعیت، تبلیغ برای تامین نیروی کار، گرش افراد به جمعیت برای استثمار کارگر، نیرو برای جنگ، جنگ جهانی سوم
	ضعف سیاست‌گذاری	کاهش جمعیت، تضاد اقدامات دولت‌ها، سیاست‌های متضاد و متناقض
	احساس رهاشدگی اجتماع	برورده نشدن نیازها توسط دولت، نبود صیانت از جمعیت، مهاجرت
	سیطره‌ی اعداد	عرفی بودن تعداد ۲ و ۳ فرزند، خجالت کشیدن از داشتن بیش از ۲ فرزند، نپذیرفتن ۳ یا ۴ فرزندی، کافی بودن تعداد ۲، تبلیغات عددی راجع به فرزندان

انباشت سکولار	نگرش سکولار	ارزش‌های دینی کمرنگ، لذت‌طلبی، رفاه‌طلبی، آزاد بودن، تفریح زیاد، لذت بردن از زندگی همانند مجردی، کاهش تفریح با آمدن فرزند، از دست دادن مقداری از زیبایی بدن، ارج نهادن به ظاهر، منسوخ شدن ارزش‌ها
ضد ارزش‌های پذیرفته	خودخواهی بودن فرزندآوری، فرزندآوری برای لذت، خیرناپذیری اخلاقی، قضاوت‌های نوظهور، بلا تکلیفی اخلاقی/شناختی، تضاد با نگرش به زندگی	

درماندگی اجتماعی

مشارکت‌کنندگان نوعی درک عجز و درماندگی اجتماعی از فرزندآوری داشتند که این درماندگی بیشتر ناشی از خستگی و ناتوانی از شرایط حال حاضر جامعه ایران می باشد شرایط اجتماعی و اقتصادی موجود موجب آن شده است که والدین در فشارهای های روحی، روانی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی قرار گرفته و میل به تنهایی، بی انگیزه بودن، احساس ناتوانی، افسردگی و بی‌حوصلگی در آن‌ها شکل بگیرد که در پاسخ به سوال های ابتدایی پژوهش که چه چیزی مانع شما برای فرزندآوری می شود پاسخ خود را به صورت سوالی همچون؛ واقعا با این شرایط جامعه چه کسی حوصله فرزند دارد؟ و یا با جملاتی "دل و دمقی نمونده برای آدم که بخواد بچه بیاره" همراه می‌شد. چرا که به نظر آن‌ها فرزندآوری فردی را می‌طلبد که دارای صبر و حوصله فراوان باشد که به گمان آنان دیگر شرایط روحی لازم فراهم نیست.

مشارکت کننده شماره ۲: حس و حوصله ندارم/اینقدر این بی پولی، این بدبختی ها به آدم فشار میاره که دیگه من که حوصله ندارم به بچه بخوام فکر کنم، بچه با خودش شب بیداری داره، گریه و اعصاب خوردی داره شرایط بعد از زایمان داره و الی شرایط دیگه که باید آمادگیش رو داشته باشی.... برای دو سه ساعت داشتنش خوبه ولی برای دائم داشتنش نه برای همین به بچه بیشتر آوردن اصلا فکر نمی‌کنم.

کژکارکردی داشتن فرزند، دیگر زیرمضمون شناسایی شده است. با توجه به آنکه سبک زندگی والدین نسبت به جامعه سنتی تغییر کرده و افراد به‌ویژه زنان بیشتر به دنبال رسیدن به اهداف، تحصیل، اشتغال و آرزوهای خود می باشند. لذا، فرزندآوری به‌عنوان مانعی برای رسیدن به تمایلات و خواسته‌هاست و تمایلی به فرزند بیشتر ندارند. برخی مشارکت‌کنندگان بر این باور بودند که در جامعه کنونی، فرزندآوری به معنای سرمایه ای برای پیری تلقی نمی‌شود، بلکه مهم کاری است که والدین باید برای فرزندان انجام دهند؛ یعنی نقشی که خود برای فرزندان بر عهده دارند.

مشارکت کننده شماره ۱۴: بچه الان دست و پا گیره/این همه درس خودنم که بتونم برم سرکار، به اون چیزهایی که خودم می‌خوام برسم، الان یه دونه بچه بیشتر بیارم باید بشنیم تو خونه و اون رو بزرگ کنم؛ همون موقعی هم که ی دونه داشتم می‌بردمش خونه مامان و اینا تا بتونم به کارام برسم؛ الان دیگ مادرم نیستن و نمیتونم اطمینان کنم و ببرمش جای دیگه... همین یکی که دارم کافیه.

عجز والدبودگی به ناتوانی و سختی بار والد بودن اشاره دارد که والدین را به ستوه درآورده است. به عقیده آنان فرزندان امروزی دارای انتظارات، نیازها، توقعات جدیدی هستند که برای بسیاری از والدین

برآورده کردن این نیازها و توقعات بسیار دشوار شده است. همچنین دغدغه داشتن برای تربیت فرزندان آن هم فرزندانی که بار اطلاعاتی بسیاری دارند و از دیگر دغدغه‌ها، آینده فرزندان و ترس از برآورده نشدن رفاهیات مطالبه شده آنان موجب شده است که والدین تمایلی به آوردن فرزند بیشتر نداشته و تلاش داشتن باشند که در فرزندآوری و فرزندپروری به کیفیت اقدامات انجام شده بپردازند.

مشارکت‌کننده شماره ۶: بچه‌های الان چیزهایی میدونن که من مادر نمیدونم، قانع کردنشون خیلی سخته، تربیتشو هم همینطور، الان باید خودتو خیلی بروز داشته باشی تا بتونی از پششون بر بیای، ما دوتا هستنند توجه و محبت زیادی میخوان وقتی که دیگه سه تا باشن که دیگه خیلی بد میشه

مخاطره و شکنندگی

شکندنده بودن شرایط اجتماعی و نبود ثبات اقتصادی در جامعه، موقعیت خانواده را تحت تأثیر قرار داده که مهمترین پیامد آن تأثیر بر فرزندآوری است. لذا خانواده‌ها در یک ارزیابی سود-هزینه‌ای آوردن فرزند را در این شرایط مناسب قلمداد نکرده و تصمیم به کنترل می‌گیرند. مضامین فرعی بی‌ثباتی و آشوب، تنزل اجتماعی و اقتصادی، ترلزل بنیادین خانواده، و موانع زناشویی تشکیل‌دهنده مضمون مخاطره و شکنندگی می‌باشند. بی‌ثباتی و آشوب، به‌صورت ویژه به شرایط اقتصادی و اجتماعی که دائم در حال تغییر است اشاره دارد که اضطراب و استرس را برای خانواده به همراه دارد. تغییرات قیمتی و رکود اقتصادی، نبود امنیت شغلی، و بی‌ثباتی قیمت فشارهای سنگینی را بر خانواده تحمیل کرده است. والدین نوعی پیش‌بینی خطر از آینده فرزند در این شرایط بی‌ثبات داشته و تصمیم معقول را تأخیر و تعداد کم فرزند در نظر گرفته‌اند.

مشارکت‌کننده شماره ۱۶: خانمم بارها بهم گفته که یه دونه دیگه بچه بیاریم که نفس (دختر مشارکت‌کننده) تنها نباشه و من هم بارها بهش گفتم که باید بذاری ببینیم شرایط چجوری پیش میره، منی که الان دارم هر روز تغییرات عجیب قیمت‌ها رو می‌بینم، وضعیت خراب اقتصادی رو میبینم با چه امیدی بخوام بچه دیگه‌ای بیارم که برای اونم بخوام غصه بخورم، حداقل آدم بدونه شغل ثابتی داره، وسیله‌ای داره، خونه‌ای داره و خونه اجاره‌ای نیست که ممکن باشه صاحب خونه بیرونش کنه

از سوی دیگر، خانواده در پی ارتقای پایگاه اجتماعی و اقتصادی خود است و در این مسیر داشتن فرزند به عنوان یک مانع تلقی می‌شود. لذا، تلقی از وضعیت فعلی شکنندگی است و چه بسا که اضافه شدن فرزند دیگر می‌تواند مسئله را پیچیده کرده و و تنزل اقتصادی و اجتماعی را برای خانواده به وجود خواهد آورد. لذا، نداشتن یا تعداد فرزند کم می‌تواند شرایط فعلی را حفظ کند یا به ارتقاء بینجامد.

مشارکت‌کننده شماره ۳: تازه خونمون داره تکمیل میشه، و شوهرم که بازنشسته شده داره الان دو جا کار می‌کنه تا بتونیم پول قسط و قرض‌هامون رو بدیم و ی نفس راحت از اجاره‌نشینی بکشیم. بعد فکر کن که من یه بچه دیگه بیارم، انگار خانوادم رو پرت کردم توی دره، همین دو تا خدا برام حفظشون کنه بسمه، تا بتونیم ی نفس راحتی بکشیم. سومی اگر بیاد دوباره فشار میاد و همین جایی هم که هستیم عقب میریم و از دست میدیم.

بعضی از مشارکت‌کنندگان به تعارضات و چالش‌های زناشویی خود اشاره می‌کردند که حتی تا مرز متارکه و طلاق پیش رفته است. در این شرایط آوردن فرزند دیگر را به صلاح ندانسته و تصمیم به حفظ همین شرایط بی ثبات گرفته اند و لذا فرزندآوری را اصلاً برای خود مناسب نمی‌دانند.

مشارکت‌کننده شماره ۱۵: دائم با شوهرم دعوا داریم، همون بچه‌ای هم که داریم، داره/اذیت میشه، بیشتر از اینکه بخوام به فرزند فکر کنم به این فکر میکنم که چرا همون اولی رو هم آوردم؛ من که می‌دونستم شوهرم آدمی نیست الان هم بچم گناه داره هم خودم، خودمم می‌خوام طلاق بگیرم به خاطر این بچه نمی‌تونم.

برخی مشارکت‌کنندگان حضور فرزند را مانعی بر سر انجام روابط صحیح و کامل زناشویی قلمداد می‌کنند. از نظر آن‌ها، با آمدن فرزند، عشق و علاقه بین خود و همسرشان کم شده است و فرزندپروی آن‌ها را به کارهای بیشتر والدی وا داشته است و در نتیجه کارهای زناشویی مغفول مانده است.

مشارکت‌کننده شماره ۶: اوایل ازدواج خیلی کارها برای شوهرم انجام می‌دادم وقتی بچه اولم اومد دیگه اون کارها کمتر شد و خیلی کارهایی هم که اون برای من انجام می‌داد دیگه انجام نمیداد بعد که بچه دومم اومد دیگه خیلی کم برای هم وقت بذاریم.

سیاست‌زدگی شناختی

نگرش منفی به سیاست، ضعف سیاست‌گذاری و احساس رهاشدگی اجتماعی مضامین فرعی سیاست‌زدگی شناختی است. به شرایطی گفته می‌شود که مشارکت‌کنندگان بنا به شناخت و مشاهدات خود نسبت به سیاست‌ها، بی‌اعتماد و بدبین هستند. در موضوع فرزندآوری، مصاحبه‌شوندگان از سیاست‌هایی صحبت داشتند که به نفع دولت است تا خانواده. یعنی تلقی آن‌ها این بود که فرزندآوری یک نفع برای سیاست‌گذاران است تا خانواده. چنین تلقی درک منفی جدی نسبت به عرصه سیاست را برای مشارکت‌کنندگان به وجود آورده بود. آن‌ها فرزندآوری را منفعت یکطرفه دانسته در تعارض با خانواده‌هاست.

مشارکت‌کننده شماره ۴: دولت که این همه تبلیغ میکنه فقط به دنبال منفعت خودش از افزایش جمعیت؛ یا برای نیروی کار می‌خواد یا برای جنگ، منفعت من رو در نظر نمی‌گیره و اصلاً منفعت من نیست که بخوام چند تا بچه بیارم، چجوری بتونم اونا رو بزرگ کنم.

ضعف و دوگانگی در سیاست‌گذاری‌های جمعیتی و نیز عدم شفافیت و اطلاع کامل از این سیاست‌گذاری‌ها، باعث انگیزه کم فرزندآوری در مشارکت‌کنندگان شده است.

مشارکت‌کننده شماره ۱: یه زمانی می‌گفتن کم بچه بیارین حتی خودم یادمه که تبلیغاتش رو میدیدم و الان دوباره میگن که بچه بیارید که کم شده خب یک حد تعادل و نرمالی توی سیاست ها نبوده که همون جلو بره یه دفعه نخوان بگن کم، یه دفعه بگن زیاد، یا توی کرونا چقدر آدم فوت کردند که حتی بعضی‌ها میگفتن اصلاً بخاطر کم کردن جمعیت این ویروس اومده.

احساس رهاشدگی اجتماعی به شرایطی اشاره دارد که مشارکت‌کنندگان احساس ثبات از امور اقتصادی و اجتماعی ندارند. آن‌ها در برآوردن نیازهای اولیه خود لنگ می‌زنند و تقریباً در این امور نیز بعضی از

مشارکت‌کنندگان می‌گفتند که کسی نیست مسئولیت را قبول کند. از نظر آن‌ها دولت‌مردان به دنبال صیانت از جمعیت نیستند و تا شرایط اصلاح نشود، فرزندآوری هم کاهشی خواهد بود.

مشارکت‌کننده شماره ۱۲: چرا دولت برای مردم الان کاری نمیکند برای این همه بدبختی، بهتر نیست همین جمعیت رو که داره حفظ کنه تا اینکه بخواد از مردم که جمعیت رو زیاد کنند، خیلی‌ها دارن بخاطر وضع موجود مهاجرت می‌کنند.

انباشت سکولار

به شرایطی گفته می‌شود که مفاهیم مذهبی در جامعه کمرنگ شده و ارزش قبلی خود را از دست داده است و در عوض ارزش‌های عرفی و دنیوی پررنگ می‌شود. انباشت سکولار یکی از پرتکرارترین گزاره در سخنان مشارکت‌کنندگان بود. از نظر مشارکت‌کنندگان، در تصمیم‌گیری راجع به فرزند، مسائل مذهبی جایگاه خود را از دست داده اند و منافع مادی اهمیت یافته است. سطره اعداد اشاره به آن دارد که تعداد کم فرزندان یک امر طبیعی در جامعه است و اگر تعداد فرزندان از دو یا سه فرزند بیشتر شود دیدگاه جامعه به این امر معقول نمایش داده نمی‌شود در نتیجه افراد تعداد فرزندان کم خود را کافی دانسته و برای افزودن فرزندان خود برنامه ندارند.

مشارکت‌کننده شماره ۹: مامانم سه تا بچه آورده و خودمم یکی دارم، خواهرام هم دو تا و یکی دارند منکه قرار نیست بیشتر از اونجا بچه بیارم، نهایت یه دونه دیگه بچه بیارم.

مقوله فرعی دیگر تمایل خانواده‌ها به فراغت، رفاه و لذت، و نیز توجه به بدن و زیبایی ظاهر خود در والدین است. این موارد باعث شده که فرزندآوری از اولویت خارج شود و اولویت "من" و "منافع من" در این چند روزه زندگی است.

مشارکت‌کننده شماره ۷: وقتی بچه میاری ظاهرت خیلی به هم می‌ریزه، قبلمش آدم چقدر به خودش اهمیت میداد که روی فرم باشه. بعد میاد در دوران حاملگی و زایمان و شیردهی قرار می‌گیره که کلا سیستم بدنش عوض میشه بعد این همه تغییرات سخته که بخواد برگرده به حالت عادی.

ارزش‌های جدید نشان می‌دهد که در خانواده‌های جوان، تفکراتی نوظهور از قبیل خودخواهی و غیراخلاقی نشان دادن فرزندآوری شکل گرفته است. در واقع، فرزندآوری نوعی لذت‌گرایی از سوی والدین تلقی شده که تصمیم فرزند در آن دخالتی ندارد و به همین جهت ارزش‌های اخلاقی را از بین می‌برد. چنین ارزش‌های نوظهوری که در واقع نوعی ضدارزش است در بعضی مشارکت‌کنندگان ملاحظه می‌شد.

مشارکت‌کننده شماره ۱۱: بچه که خودش تصمیم نمی‌گیره که کی به دنیا بیاد. ما داریم تصمیم می‌گیریم که اون پاش رو به این دنیا بنداره، وقتی الان شرایط خراب هست، وقتی هشتمون گرونه هست چرا باید یکی دیگه رو بیاریم بنظرت این خودخواهی و برای لذت خودمون نیست؟

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر واکاوی درک و تجربه فرزندآوری در میان زنان و مردان متأهل در شهر یزد است. تحلیل داده‌ها چهار مقوله درماندگی اجتماعی، مخاطره و شکنندگی، سیاست‌زدگی شناختی، و انباشت سکولار را بر ساخت کرد. درماندگی اجتماعی مضمونی است که به احساس نوعی خستگی و ناتوانی از داشتن فرزند یا تعداد زیاد آن اشاره دارد. در شرایط کنونی کژکارکردی فرزندان، و عجز والدبودگی به دلیل تحمیل فشارهای ناشی از داشتن فرزند، مشارکت‌کنندگان را به سمت نوعی درک مخاطره و شکنندگی سوق می‌دهد. لذا داشتن فرزند یا تعداد بیشتر فرزندان می‌تواند موقعیت فعلی خانواده را در شرایط بی‌ثبات اقتصادی نازل کرده یا مانع رشد آن شود. بر اساس چنین درک و تجربه‌ای میل به داشتن فرزند بیشتر از والدین گرفته می‌شود. سیاست‌زدگی شناختی حکایت از نوعی کاهش اعتماد و سرمایه اجتماعی است که سیاست‌گذاری‌های در راستای فرزندآوری را با شک و تردید می‌نگرد. علت هم تجربه سیاست‌گذاری‌های تنظیم جمعیت در دهه هفتاد و هشتاد بود. تجربه دو دهه سیاست‌های تنظیم جمعیت و خانواده و متعاقب آن سیاست‌های تشویقی بر داشتن فرزند بیشتر، ابهام و سردرگمی اجتماعی را افزوده است. از این جهت، برخی مشارکت‌کنندگان شکل‌گیری چنین دوگانگی را نگاه ابزاری به مسئله فرزند و جمعیت تلقی کرده و به دیده تردید به آن می‌نگرند. انباشت سکولار گویای این واقعیت است که فرزند و مفاهیم متافیزیکی مترتب بر آن ارزش‌های سنتی خود را از دست داده‌اند. نوعی سیطره فردگرایی مبتنی بر لذت و بدن‌مندی بر فراگرد فرزندآوری شکل گرفته که در آن اولویت زن و شوهر و انتظارات مختلف فردی و اجتماعی است. در این شرایط، فرزند مانعی برای دسترسی و بهره‌بردن از جهانی است که چند صباحی بیش در آن زیست نمی‌کنیم. فرزندآوری بخصوص در مشارکت‌کنندگان خانم، یکی از تهدیدکننده‌های جسمی زنان است و باعث می‌شود که آن‌ها زیبایی خود را از دست بدهند.

به صورت کلی، نتایج تحقیق حاکی از آن است که عوامل مختلفی نگرش افراد را تحت تاثیر قرار داده و یک عامل مشخص به تنهایی پاسخگویی تبیین کاهش فرزندآوری نیست. تحقیق تجربه مشارکت‌کنندگانی را بر ساخت کرد که ضمن نوعی عنایت به داشتن فرزند، اما ترس‌ها و اضطراب‌های زیادی نسبت به آن دارند. آن‌ها نگران خود، خانواده و فرزند هستند که تصمیم به آمدن یا نیامدن آن تأثیرات زیادی بر خانواده به جای می‌گذارد. از این جهت، فرزند، دیگر ارزش و اعتبار گذشته را ندارد، بلکه به یک عامل تهدید و مخاطره در خانواده تبدیل شده است. لذا، تحقیق بر ساخت‌کننده نوعی عاملیت سردرگم (والدین) است که متأثر از شرایط فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تصمیم به کنترل فرزندآوری گرفته است. این عاملیت، یک عاملیت عاجز در موضوع فرزند است. او نمی‌داند که اگر فرزند بی‌باور یا تعداد آن‌ها زیاد شود، با مشکلات مختلف اجتماعی آن چه باید کند.

یافته‌های پژوهش حاضر، مؤید مطالعات پیشین از جمله مطالعه تیموری و همکاران (۱۴۰۱) است که نشان دادند رابطه مثبت و معنادار در میزان دینداری با نگرش زنان به ارزش فرزند وجود دارد. تحقیق حاضر نشان می‌دهد که نگرش سکولار، به عرفی شدن باورها و ارزش‌های مرتبط با فرزند انجامیده است. فرزندآوری پدیده‌ای است در ترازوی هزینه-سود برای والدین و فرزند بالقوه. اگر کفه سود بچربد تصمیم به فرزندآوری گرفته می‌شود و بالعکس. طبیعی است که در یک برداشت عرفی، فرزند نیابردن اولویت است. از سوی دیگر

ما دریافتیم که مشارکت‌کنندگان به ارتقای کیفیت و شرایط زندگی خود می‌اندیشند و فرزندآوری یا تعداد فرزند بیشتر را به زمان مناسب موکول می‌کنند و مقصود از زمان مناسب، البته در یک جامعه سکولار، زمانی است که تحقق آن دور از دسترس است. رستگار و خالد (۱۳۹۷) نیز در پژوهش خود نشان دادند که دین به صورت خصوصی در بین مردم دارای پذیرش زیادی است، ولی در عرصه عمومی کارکرد های خود را از دست داده است که در راستای مضمون سکولار در تحقیق حاضر است. البته در این زمینه نیز بایستی اشاره کرد که همان دین خصوصی نیز به شکلی کاملاً سکولار مورد تفسیر قرار می‌گیرد. در واقع مطابق یافته‌های تحقیق حاضر، دین خصوصی شده نیز در موضوع فرزندآوری به شدت عرفی، مادی و این جهانی است که داشتن فرزند را تهدید القاء می‌کند.

از سوی دیگر، مردای و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود اشاره کرده‌اند که تعداد مطلوب فرزندان زوجین جوان متأثر از زندگی آن‌هاست و بین کیفیت زندگی و نگرش به فرزندآوری رابطه معناداری وجود دارد. مشارکت‌کنندگان تحقیق حاضر نیز فرزندآوری یا تعداد فرزند بیشتر را موجب کاهش کیفیت زندگی و رفاه تلقی می‌کردند. همچنان که ترکیان و همکاران^{۲۸} (۱۳۹۸) عوامل بازدارنده فرزندآوری را به نگرش در مورد آینده تحصیلی، امنیت شغلی فرزندان، افزایش مشکلات اقتصادی با داشتن فرزند و نداشتن درآمد کافی مرتبط دانسته‌اند. همچنین اشاره کرده‌اند که فرزندان هزینه‌های احساسی، محدودیت و زحمات جسمی زیادی را برای والدین ایجاد می‌کنند که به نوعی تایید کننده گفته‌های مشارکت‌کنندگان بود. طاوسی و همکاران (۱۳۹۵) نیز در پژوهش خود به نگرانی‌های مشابه اشاره کرده‌اند. همچنین با یافته‌های تروان اوان (۲۰۲۲) که نشان دادند با حضور فرزند، وضعیت مالی خانواده بدتر می‌شود و پژوهش سودربرگ و همکاران (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. همچنین کلاته ساداتی و همکاران^{۲۹} (۱۴۰۴) در استان فارس نشان دادند که خانواده‌ها درگیر نوعی اضطراب و تعلیق در فرزندآوری هستند که بیشتر از همه به علت مشکلات و چالش‌های اقتصادی و نگرانی‌های اجتماعی فرزندآوری است. مطالعه علیمندگاری و همکاران^{۳۰} (۱۴۰۴) نیز موید این موضوع است که فرزندآوری اگر چه برای مشارکت‌کنندگان هنوز دارای همان مفاهیم سنتی با نگاه ارزش‌مدارانه ارزیابی می‌شود، اما در مواجهه با چالش‌های فعلی، انگیزه افراد برای فرزندآوری کاهش یافته است.

طبق نتایج می‌توان گفت که فرایند نوسازی در سطوح مختلف فردی و اجتماعی، نهاد خانواده را تحت تاثیر خود قرار داده است؛ تغییراتی همچون خانواده هسته‌ای بودن، ازدواج در سنین بالا، باروری پایین و ... بخصوص در طبقات اجتماعی بالا. در لایه‌های عمیق‌تر، یافته‌های تحقیق اشاره به تغییرات فرهنگی و ارزشی دارد که به عنوان یکی از مولفه‌های مهم تغییرات خانواده می‌باشد. نظریه تحولات فرهنگی و ارزشی اینگلهارت، نظریه ایده الیسم توسعه‌ای تورنتون و نظریه گذار جمعیتی دوم می‌توانند یافته‌های تحقیق حاضر را تبیین کنند. اینگلهارت در مطالعات خود به تحول ارزش‌ها در جوامع صنعتی اشاره دارد که ارزش‌های مادی جای خود را به ارزش‌های فرامادی می‌دهند و این دگرگونی ارزش‌ها در بین نسل جدید بیانگر تحولات فرهنگی نسبت به نسل قدیم می‌باشد (اینگلهارت ۲۰۰۰: ۲۲۱). همان طور که مضمون سکولار نشان می‌دهد، ارزش فرزندآوری و مفاهیم ارزشی مرتبط با آن بخصوص مفاهیمی که در متون و فرهنگ اسلامی آمده است، جایگاه خود را در یک جامعه عرفی از دست می‌دهد. مشارکت‌کنندگان فرزندآوری را در ترازوی

این جهانی و مبتنی بر معیارهای جامعه سکولار مورد تحلیل قرار می‌دهند. همچنین، می‌توان با نظریه ایده آلیسم که توسط تورنتون (۲۰۰۱) مطرح است تبیین کرد که در آن بر گسترش ایده‌های توسعه در سطح جهان به عنوان عاملی در تغییرات ارزشی و رفتاری اشاره دارد. نظریه گذار جمعیتی دوم ناظر بر تحولات بنیادین خانواده است که بیشتر بر فردگرایی اشاره دارد که هنجارها بر کامیابی افراد تاکید دارند. مواردی از قبیل افزایش سن در اولین ازدواج، افزایش طلاق، کاهش ازدواج‌های مجدد، افزایش سن والد شدن و ... از ویژگی‌های خانواده در این دوران می‌باشد که کاهش نرخ باوری را نیز می‌توان با این نظریه تبیین کرد. (به نقل از کاظمی پور ۱۴۰۰).

به طور کلی می‌توان گفت که فرزندآوری از مفاهیم و ارزش‌های سنتی فاصله گرفته و در یک فرایند انتخابی قرار گرفته است. تغییرات اجتماعی و فرهنگی از یک سو و ورود فناوری‌های پزشکی به موضوع کنترل زاد و ولد مهم‌ترین تأثیرات را بر این فرایند و کنشگری انتخابی به جای گذاشته است. اگر چه تحقیق حاضر به این موضوع پرداخته است، اما فناوری خود نقش مهمی در کنترل فرزندآوری داشته است. عاملیتی که کنترل بر فرایند تولید مثل پیدا کرده است، ذیل شرایط محیطی و اجتماعی، با نوعی سردرگمی مواجه شده است. از یک سو، متوجه هزینه‌های فرزندآوری و مشکلات معتنابه آن شده و خود را در این جهت ناتوان و ضعیف می‌بیند. از سوی دیگر، در یک بستر سکولار و عرفی شده، توجیهات لازم برای کنترل بیشتر بر فرزندآوری و یا کم کردن تعداد فرزند ایده‌آل را پیدا می‌کند. شکاکیت سیاسی و اینکه احساس می‌کند فضای سیاسی نیز در حمایت از این امر، تلاش چندانی نمی‌کند و عاملیت را به حال خود رها کرده، بر مسئله مندی موضوع می‌افزاید. در نتیجه به انتخاب کنترل شده دست می‌زند؛ فرزند نمی‌آورد، یا آوردن آن را به تأخیر می‌اندازد، یا اینکه از تعداد فرزند ایده‌آل می‌کاهد. همان‌طور که در مقدمه گفته شد، موج دوم تأثیرات اجتماعی بر فرایندهای جمعیتی، اجتماعی و فرهنگی است. قدرت و شدت این موج به حدی است که به نظر می‌رسد فرایند زاد و ولد در ایران با سرعت زیادی به سمت نرخ‌هایی بحرانی سوق داده شود. امروزه با خانواده‌های هسته‌ای جدیدی مواجهیم که به صورت تفاهمی تصمیم گرفته‌اند که موضوعیت فرزند را از دایره تصمیمات زندگی کنار بگذارند. بخش عمده این موضوع نتیجه همان انباشت سکولار در جامعه است که شکلی از عرفی شدن مضاعف و تشدید یافته را در عرصه‌های مختلف و از جمله فرزندآوری به همراه آورده است. واکاوی این موضوعات و نظریه پردازی و همچنین انجام مطالعات کمی در این زمینه پیشنهاد می‌شود تا عمق واقعیت عیان گردد که موضوع فرزندآوری در جامعه ما تا چه اندازه به عنوان یک مسئله اجتماعی مهم بایستی مورد توجه قرار گیرد.

سیاسگزاری

نویسندگان از مشارکت کنندگان تحقیق قدرانی فراوان میکنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Taavousi, Matlgh, Esmail, Agha, Hashemi, Montazeri
2. Strulik, Vollmer
3. Zanjani
4. Ghaffari Sardasht & Mo'taqi
5. Balakhani
6. Abbasi-Shavazi, Razeghi-Nasrabad & Hosseini-Chavoshi
7. Khodakarami, Naseritazehgeshlag, Parsa, Mohammadi
8. ojaghlo & saraie
9. Ali Dousti, Adhami, & Kazemipour
10. Naderipour, Abolghasemi, Dehdari, & Noori
11. Aghbali, & Khalqi
12. Teimouri Arshad, Rezapour, & Sadeghi
13. Kazemipour
14. Moradi, Azimi, & Baharangiz
15. Rostgar-Khaled, Amir, & Moghadami
16. Lee, M. A., Song, R., & Park
17. Duan, Wang, Li, & Li,
18. Rahimi, Taheri, Dafei, & ZareMobini
19. Trân, Oanh
20. Karabchuk, Dülmer, & Gatskova.
21. Robabi, Miandoab, Dadkhah, & Azarkish
22. Soederberg, Christensson, Lundgren, & Hildingsson
23. Tucket
24. Clarke, Braun
25. Boyatzis
26. Attride-Stirling
27. Abdi-Jafari, Taslimi, Faghahi, & Sheikhzadeh
28. Turkian, Valashani, Alavi, Heydari, Mohammadi, & Shushtari Moghadam
29. Kalate Sadati, Alimondegari, Honarvar, Bayati, Razavi Nasab, Sadeghiyeh, S., ... et al
30. Alimondegari, Kalate Sadati, Shiri

References

- Abbasi-Shavazi, M. J., Razeghi-Nasrabad, H. B., & Hosseini-Chavoshi, M. (2020). Socio- Economic Security and Fertility Intention in Tehran City. *Journal of Population Association of Iran*, 15(29), 211-238. [In Persian]
- Abdi-Jafari, H., Taslimi, M., Faghahi, A., & Sheikhzadeh, M. (2011). Content analysis and thematic network: A simple and efficient method for explaining patterns in qualitative data. *Strategic Management Thought (Thought Management)*, 5(2), 151-198. [In Persian]
- Aghbali, A., & Khalqi, E. (2025). Couples' mental knots regarding childbearing and population growth. *Family Studies*. [In Persian]
- Ali Dousti, A, Adhami, A, & Kazemipour, Sh., (2021). Social and economic factors influencing attitudes towards childbearing: A case study of couples on the threshold of marriage in Kermanshah city. *Peyesh*, 20(4), 471-485. [In Persian]
- Alimondegari, M., Kalate Sadati, A., Shiri Mohammadiabad, H., Falakodin, Z., & Kalantari, F. (2025). Exploring the motivating and controlling factors of childbearing in Yazd city. *Applied Sociology*, 36(2), 21-40. . [In Persian]
- Balakhani, G. (2022). Qualitative study of attitudes toward population policies and childbearing (Case study of Ardabil youth). *Women's Strategic Studies*, 24(96), 39-67 [In Persian]

- Boyatzis, R. E.(1998), Transforming qualitative information: thematic analysis and code development, sage
- Clarke, V. & Braun, V. (2013), Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The Psychologist*, 26(2), 120-123
- Duan, C., Wang, Y., Li, M., & Li, Q. (2025). Fertility attitudes and intentions among postgraduate female and male students in China: A qualitative focus group study. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 101070.
- Ghaffari Sardasht, F., & Mo'taqi, Z. (2020). Explanation of factors influencing childbearing from women's perspective: A qualitative study. *Navid No*, 23(76), 33-43. [In Persian]
- Kalate Sadati, A., Alimondegari, M., Honarvar, B., Bayati, M., Razavi Nasab, A., Sadeghiyeh, S., ... et al. (2025). Anxiety and suspension of childbearing in the context of social changes: A qualitative study. *Payesh*, 24(2), 243-256. . [In Persian]
- Karabchuk, T., Dülmer, H., & Gatskova, K. (2022). Fertility attitudes of highly educated youth: A factorial survey. *Journal of Marriage and Family*, 84(1), 32-52.
- Kazempour, Sh. (2021). Cultural changes and contemporary family transformation with an emphasis on marriage and childbearing. *Rahpooye Ertabat va Farhang*, 1(1), 7-22. [In Persian]
- Khodakarami B, Naseritazehgeshlag M, Parsa P, Mohammadi U.(2020) Effect of Group Counseling on Attitude About "Child as a Pillar of Life" in Women Referring to Hamadan City Comprehensive Health Centers. *Avicenna J Nurs Midwifery Care* 28 (1) :27-35[In Persian]
- Lee, M. A., Song, R., & Park, J. (2025). Does perceived gender conflict shape young Koreans' attitudes toward marriage and childbearing?. *Journal of Marriage and Family*.
- Moradi, A., Azimi, N., & Baharangiz, L. (2020). Understanding the relationship between quality of life and socio-economic status with a focus on childbearing: a study of women in Sarpol-e Zahab county. *Zan va Jame'e*, 11(44), 217-236. [In Persian]
- Naderipour, F., Abolghasemi, J., Dehdari, T., & Noori, R. (2023). Investigation of the attitude of married women without children attending urban comprehensive health centers in Zanjan towards childbearing. *Payesh*, 22(3), 335-343. [In Persian]
- ojaghlo, S., & saraie, H. (2014). A study of Temporal changes of child value in Iran (Zanjan city womans). *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 3(2), 261-283. [In Persian]
- Rahimi, A., Taheri, M., Dafei, M., & ZareMobini, F. (2025). The effect of motivational interviewing on attitude and intention for childbearing in healthcare provider women. *BMC psychology*, 13(1), 1-11. [Link](#)
- Robabi, H. A. S. S. A. N., Miandoab, N. Y., Dadkhah, S. E. Y. D. A. M. A. L. E. K., & Azarkish, F. A. T. E. M. E. H. (2021). The Womens' Attitude and Practice

- towards Childbearing. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 15(6), 1583-1588
- Rostgar-Khaled, A., Amir, M., & Moghadami, S. (2018). The relationship between inclination towards traditional values and attitudes towards children. *Journal of Sociological Studies on Social Institutions*, 5(11), 153-174. [In Persian]
- Soederberg, M., Christensson, K., Lundgren, I., & Hildingsson, I. (2015). Women's attitudes towards fertility and childbearing—A study based on a national sample of Swedish women validating the Attitudes to Fertility and Childbearing Scale (AFCS). *Sexual & Reproductive Healthcare*, 6(2), 54-58.
- Strulik, H., & Vollmer, S. (2013). Long-run trends of human aging and longevity. *Journal of Population Economics*, 26, 1303-1323.
- Taavousi, M., Matlgh, M., Esmail, M., Agha, H., Hashemi, A., & Montazeri, A. (2016). Fertility from the perspective of Tehran citizens: Reasons for willingness and unwillingness. *Monitoring*, 15(6), 663-668. [In Persian]
- Teimouri Arshad, R., Rezapour, Z., & Sadeghi, R. (2022). Examining women's attitudes towards the value of children and influencing factors in North Khorasan Province. *Journal of North Khorasan University of Medical Sciences*, 14(2), 35-42. [In Persian]
- Trân, P. G., & Oanh, T. N. T. (2022). The attitude towards having children in the next time of young couples in Ho Chi Minh City. *VNUHCM Journal of Social Sciences and Humanities*, 6(2), 1560-1572.
- Tuckett, A. G. (2005). Applying thematic analysis theory to practice: A researcher's experience. *Contemporary nurse*, 19(1-2), 75-87.
- Turkian, V., Valashani, S. J., Alavi, Z., Heydari, F., Mohammadi, Z., & Shushtari Moghadam, E. (2019). Fertility: driving and inhibiting factors. *Monitoring*, 18(3), 241-249. [In Persian]
- Zanjani, H. (1997). *Population Analysis*. Tehran: Samt Publications. [In Persian]